

Sodankylän kunta
Tekninen osasto
PL 60
99601 SODANKYLÄ
kirjaamo@sodankyla.fi

LAUSUNTO

30.4.2018

Dnro 221 /2018

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto
Viite: Lausuntopyyntönnö 20.3.2018

KAKSLAUTTASEN KULTAOJAN OSAYLEISKAAVAN MUUTOS

luonnosvaihe

Sodankylän kunta valmistelee osayleiskaavamuutosta Kakslauttaseen matkailupalveluiden Kultaojan alueella. Kaavalla aiotaan lisätä matkailurakentamista ja -palveluita alueella, lähinnä sen pohjoisosassa. Yleiskaavassa tarkastellaan myös ohjelmapalvelu- ja moottorikelkkareittien sijoittuminen alueelle.

Suunnitteluala sijoittuu Lapin paliskunnan alueelle, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle ja saamelaisten kotiseutualueelle. Alue on pääosin valtion maata.

Poronhoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan poronhoitolailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990, 3 §). Vapaa laidunnusoikeus on poronhoidon olemassa olon ja kannattavuuden edellytys. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maan omistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2 §). Poronhoitolailla lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) edellyttävät, että alueiden käytön suunnittelussa huolehditaan saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä. Alueella voimassa oleva Pohjois-Lapin maakuntakaava edellyttää poronhoidon alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista ja poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioon ottamista mm. matkailutoimintoja suunniteltaessa. Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia selvitetäessä tulee asiasta neuvotella asianosaisen paliskunnan kanssa (PHL 53 §). Lapin paliskunnan kanssa on käyty neuvottelu tammikuussa 2018.

Yksityiskohtaisemmat huomiot kaavasta

Yleiskaavan pohjoisosan kattava pääkäyttötarkoitus metsä- ja porotalousvaltainen alue (M-p) on muutettu retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR-1). Sille sijoitettavia RM-2 -alueita on laajennettu pohjoiseen. Lapin paliskunta on edellyttänyt, että paliskunnan rajalle (myös kunnanraja), raja-aidan ja matkailurakentamisen väliin jätetään vyöhyke, jossa rakentamista ei tapahdu, jotta poroja voidaan tarvittaessa kuljettaa

tokkana kaava-alueen länsipuoliseen aitaan ja sieltä edelleen Vuomaselän erotusaitaan, joka on pa-2 liskunnan pääerotusaita. Kaavaluonnokseen onkin varattu VR-1 -alueelle rakentamisesta vapaa alue. Tällä alueella on huolehdyttävä siitä, että rakentamista ei tosiasiansa käytännössäkään tapahdu RM-alueiden rajan yli. Kaavan jatkotyössä tulisi pohtia, onko tarpeen osoittaa alue jollakin toisella merkinnällä (kuten M-p), jotta tämä turvataan. Tai sitten VR-1 alueelle tulee lisätä suunnittelumääräys siitä, että poronhoidon edellytykset tulee turvata tarkemmassa suunnittelussa siten, etteivät alueen toiminnot aiheuta haittaa poronhoidolle. Nyt ko. alueelle on osoitettu ohjelmapalvelureittejä. Nämä eivät todennäköisesti aiheuta vielä estettä porojen kuljettamiselle, mikäli reittien määrä säilyy maltillisena.

M-p-alueen kaavamääräys kuuluu: ”Tiestön, rakennusten ja reittien rakentamiseen sekä metsän- ja maisemanhoidollisissa toimenpiteissä tulee huomioida poronhoidon harjoittamisen edellytykset. Edellä mainitut toimenpiteet edellyttävät lausuntoa ao. paliskunnalta.” M-p aluetta jää kaavaan enää varsin vähän, mutta toki näillä alueilla tapahtuvassa suunnittelussa poronhoidon huomioon ottaminen on tärkeää, esimerkiksi moottorikelkkareitin suunnittelussa.

On hyvä, että kaavassa osoitetaan rekikoiratoimintaa ainoastaan RM-3 alueille, jotka sijoittuvat lähelle 4-tietä. RM-2 alueella rekikoirat on erikseen kielletty. Tällä ohjataan tämän poronhoidolle eniten häiriötä aiheuttavan ohjelmapalvelun sijoittumista.

Kaavaluonnoksen yleismääräyksiin on kirjattu:

Tiestön, rakennusten ja reittien rakentamiseen sekä metsän- ja maisemanhoidollisissa toimenpiteissä tulee huomioida poronhoidon harjoittamisen edellytykset.

Rakennettaessa poronhoitoalueella on huomioitava poronhoitolain takaama porojen vapaa laidunnus-oikeus. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 § ja 3 §).

Yleismääräykset ovat tarpeellisia ja hyviä, mutta niitä tulisi muokata niin, että niissä näkyy voimassa olevan maakuntakaavan mukainen määräys poronhoidon edellytysten turvaamisesta matkailutoiminnan suunnittelussa ja rakentamisessa. ”Turvaamisella” ja ”huomioimisella” on eronsa.

Kaavalla on vaikutuksia poronhoidolle myös kaava-alueen ulkopuolella. Kaava-alue rajoittuu voimalinjan itäpuolelle, mitä paliskunta on pitänyt rajana sille, ettei poronhoidolle aiheudu toiminnasta huomattavaa haittaa. Voimalinjan länsipuolella sijaitsee paliskunnan pääerotusaitaan liittyviä rakenteita, joita lähestyttäessä vaikutukset alkavat olla suuremmat. Tälle kaavan ulkopuoliselle alueelle on tällä hetkellä sijoitettu poroajeluita ja hevosratsastusta palvelevaa reitistöä. Reitit eivät vaadi kaavaa, eikä sitä tule sinne missään vaiheessa laajentaa. Muiden reittien sijoittamista tälle alueelle tulee niin ikään välttää, jotta alueen rauhallisuus ja käytettävyys poronhoidossa säilyy. Tätä edellyttävät myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet määrätessään saamelaiselinkeinoille tärkeiden alueiden säilyttämisestä sekä alueen maakuntakaava.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao